

Βάγια Χρ. Πολυζωΐδου, ΔΝ, Λέκτορας Πανεπιστημίου Λευκωσίας

Το αξιόποιο της πορνογραφίας ανηλίκων

**Το αξιόποιο
της πορνογραφίας ανηλίκων
(Άρθρο 348Α ΠΚ)**

Το αξιόποινο της πορνογραφίας ανηλίκων (Άρθρο 348Α ΠΚ)
Βάγια Χρ. Πολυζωΐδου

ISBN 978-960-562-530-6

Σύμφωνα με το Ν. 2121/93 για την Πνευματική Ιδιοκτησία απαγορεύεται η αναδημοσίευση και γενικά η αναπαραγωγή του παρόντος έργου, η αποθήκευσή του σε βάση δεδομένων, η αναμετάδοσή του σε ηλεκτρονική ή οποιαδήποτε άλλη μορφή και η φωτοανατύπωσή του με οποιονδήποτε τρόπο, χωρίς γραπτή άδεια του εκδότη.

ΔΗΛΩΣΗ ΕΚΔΟΤΙΚΟΥ ΟΙΚΟΥ

Το περιεχόμενο του παρόντος έργου έχει τύχει επιμελούς και αναλυτικής επιστημονικής επεξεργασίας. Ο εκδοτικός οίκος και οι συντάκτες δεν παρέχουν διά του παρόντος νομικές συμβουλές ή παρεμφερείς συμβουλευτικές υπηρεσίες, ουδεμία δε ευθύνη φέρουν για τυχόν ζημία τρίτου λόγω ενέργειας ή παράλειψης που βασίστηκε εν όλω ή εν μέρει στο περιεχόμενο του παρόντος έργου.

Art Director:	Γιάννης Μαμαλούκος
Υπεύθυνος Παραγωγής:	Ανδρέας Μενούνος
Φωτοστοιχειοθεσία:	Θεώνη Χαραλαμπίκη
Παραγωγή:	NB Production AM180316M23

ΝΟΜΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

Μαυρομιάλη 23, 106 80 Αθήνα

Τηλ.: 210 3678 800 • Fax: 210 3678 819

<http://www.nb.org> • e-mail: info@nb.org

Αθήνα: Μαυρομιάλη 2, 106 79 • Τηλ.: 210 3607 521

Πειραιάς: Φίλωνος 107-109, 185 36 • Τηλ: 210 4184 212

Πάτρα: Κανάρη 15, 262 22 • Τηλ.: 2610 361 600

Θεσ/νίκη: Φράγκων 1, 546 26 • Τηλ.: 2310 532 134

member of Europe's 500
dynamic entrepreneurs

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΟΥ ΚΑΙ ΔΙΚΟΝΟΜΙΚΟΥ
ΠΟΙΝΙΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ

Διευθυντής σειράς: **Λάμπρος Χ. Μαργαρίτης**, Καθηγητής Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης

Βάγια Χρ. Πολυζωΐδου, ΔΝ, Λέκτορας Πανεπιστημίου Λευκωσίας

**Το αξιόποιο
της πορνογραφίας ανηλίκων
(Άρθρο 348Α ΠΚ)**

ΝΟΜΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

The criminalization of child pornography

Editing: **Vaya Polizoidou**
PhD, Lecturer in Criminal Law

Abstract: There is no doubt that child pornography is one of the most severe contemporary crimes with dangerous aspects and a continuous tendency to spread all over the world. In this book, we approached the international framework of the crime genesis the doctrinal investigation of its criminalization, the interpretive approach of Article 348A CC (Greek Criminal Code) and the formulation of cohesive suggestions (de lege ferenda proposals) for the improvement of the provision -which balances between the necessary criminalization of the child pornography and the protection of the liberal character of our criminal law.

ISBN 978-960-562-530-6

COPYRIGHT

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted, in any form or by any means, without the prior permission of NOMIKI BIBLIOTHIKI S.A., or as expressly permitted by law or under the terms agreed with the appropriate reprographic rights organisation. Enquiries concerning reproduction which may not be covered by the above should be addressed to NOMIKI BIBLIOTHIKI S.A. at the address below.

DISCLAIMER

The content of this work is intended for information purposes only and should not be treated as legal advice. The publication is necessarily of a general nature; NOMIKI BIBLIOTHIKI S.A. makes no claim as to the comprehensiveness or accuracy of the information provided; Information is not offered for the purpose of providing individualized legal advice. Professional advice should therefore be sought before any action is undertaken based on this publication. Use of this work does not create an attorney-client or any other relationship between the user and NOMIKI BIBLIOTHIKI S.A. or the legal professionals contributing to this publication.

NOMIKI BIBLIOTHIKI

23, Mavromichali Str., 106 80 Athens Greece
Tel.: +30 210 3678 800 • Fax: +30 210 3678 819
<http://www.nb.org> • e-mail: info@nb.org

member of Europe's 500
dynamic entrepreneurs

Committed to excellence

© 2016, NOMIKI BIBLIOTHIKI S.A.

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Τούτη είναι η τελική απόπειρα κατάστρωσης ενός ελάχιστου προλόγου καθώς κατά τη διάρκεια της συγγραφής του άλλαξε πολλές φορές ύφος, περιεχόμενο και έκταση. Και αυτό διότι την τελευταία μόλις στιγμή προτού παραδοθεί το πνευματικό σου παιδί στο αναγνωστικό κοινό οι θύμησες της διδακτορικής ζωής ξεπροβάλλουν από τα πιο σκοτεινά συρτάρια του νου διεκδικώντας μία ελάχιστη αποτύπωση προκειμένου να μείνουν ζωντανές. Παράλληλα, όλα τα συναισθήματα που γεννήθηκαν κατά τη συγγραφή ανασύρονται και πάλι προσπαθώντας να εξασφαλίσουν –το καθένα για τον εαυτό του– την πρωτιά. Επιπλέον, η ανάγκη διατύπωσης συμπερασμάτων και καθοδηγητικών αποφθεγμάτων για τους νεότερους διδακτορικούς φοιτητές φαντάζει αυτονόητη αφού βάσιμα πιθανολογείται ότι θα συναντήσουν αντίστοιχα αναχώματα: από αμιγώς ακαδημαϊκά (νομοθετική παραγωγή επί του αντικειμένου κατά τη διάρκεια της συγγραφής) μέχρι καθαρά πραγματιστικά (επιβίωση), αλλά ακόμη και υπαρξιακά (καθώς οι ζωές των άλλων συνεχίζονται –παραδόξως– την ώρα που κάποιοι επέλεξαν να «τελούν σε κατάσταση μελέτης και συγγραφής»). Όλα αυτά, όμως, θα ξεπεραστούν με πίστη και αφοσίωση σε ένα μεγάλο όραμα –που μέχρι και την τελευταία στιγμή πάντως τελεί υπό αίρεση περάτωσης.

Από πού όμως μπορεί να πηγάζει αυτή η πίστη και η αφοσίωση; Σε αυτήν την απάντηση θεώρησα σκόπιμο να απαντήσω σε τούτο εδώ το χώρο αποδίδοντας τα δέοντα στους ανθρώπους που αρχικά με ενέπνευσαν και στη συνέχεια φώτιζαν σαν φάροι τα ακαδημαϊκά μου βήματα με το λαμπρό παράδειγμά τους. Έτσι, λοιπόν, για μένα, όλα τα Ευχαριστώ του κόσμου ανήκουν πρώτιστα στην επιβλέπουσα καθηγήτριά μου –στη «μητέρα» της διατριβής όπως θα έλεγαν οι Γερμανοί συνάδελφοι– στην κα *Μ. Καϊάφα-Γκμπάντι*. Την ευχαριστώ όχι μόνο γιατί αποτελεί πρότυπο ακαδημαϊκού και ανθρώπου αλλά διότι χωρίς αυτήν δε θα ήταν απλώς ο δρόμος αλλιώς αλλά, ίσως, να μην υπήρχε καν δρόμος.

Θα ήθελα, επιπλέον, να ευχαριστήσω τα άλλα δύο μέλη της συμβουλευτικής επιτροπής και ειδικότερα τον καθηγητή –και σημερινό υπουργό δικαιοσύνης– κο *Ν. Παρασκευόπουλο* και την καθηγήτρια κα *Ε. Συμεωνίδου-Καστανίδου* για τις εποικοδομητικές τους παρατηρήσεις, το ανεξάντλητο ενδιαφέρον τους και τις –τόσο σημαντικές για μένα– σκέψεις τους τις οποίες μοιράστηκαν μαζί μου δείχνοντάς μου νέα επιστημονικά μονοπάτια.

Ομοίως, θεωρώ τον εαυτό μου τυχερό που στην επταμελή εξεταστική επιτροπή ανήκαν επιπλέον ο καθηγητής κος *Ν. Μπιτζιλέκης* (ο οποίος, ως δάσκαλος και αυτός των φοιτητικών μου χρόνων, καλλιέργησε με το λόγο του την αγάπη μου στο ποινικό δίκαιο από πολύ νωρίς), ο επίκουρος καθηγητής κος *Θ. Παπακυριάκου*, ο αναπληρωτής καθηγητής του ΔΠΘ κος *Γ. Μπέκας* και ο επίκουρος καθηγητής του ΕΚΠΑ κος *Δ. Κιούπης*, όλοι τους εξέχοντες επιστήμονες και εξαιρετικοί άνθρωποι.

Θα ήθελα ακόμη να ευχαριστήσω ένα προς ένα και όλα τα άλλα μέλη του Τομέα Ποινικών και Εγκληματολογικών Επιστημών της Νομικής Σχολής του ΑΠΘ όπως

επίσης και όλους τους συν-υποψήφιους διδάκτορες με τους οποίους μοιραστήκαμε άγχη και φοβίες, χαρές και επιτυχίες. Ιδιαίτερα δε ευχαριστώ τη Δρ. Αθηνά Γιαννακούλα γιατί αποτέλεσε για μένα παράδειγμα ακεραιότητας και εργατικότητας. Στον επίκουρο καθηγητή κο Γ. Νούσκαλη, στο λέκτορα κο Κ. Χατζηκώστα, στην επιστημονική συνεργάτη κα Χ. Τσιτσικλή και στους υποψ. διδάκτορες Χ. Λαμπάκη και Ά. Κιβρακίδου ένα ακόμη ευχαριστώ για τη συνεργασία, τις επισημάνσεις αλλά κυρίως για την ενθάρρυνση.

Αντίστοιχες ευχαριστίες επιφυλάσσονται και στη Δρ. Ά. Πλεύρη –λέκτορα ιδιωτικού δικαίου του Πανεπιστημίου Λευκωσίας– καθώς και σε όλους τους συναδέλφους μου εκεί. Μπορεί όταν έγραφα τη διατριβή να μην τους γνώριζα καν αλλά είναι για μένα μεγάλη χαρά το ότι τους έχω αρωγούς και συμπαραστάτες στη νέα μου πια ζωή.

Αυτονοήτως, ευχαριστώ τη Νομική Βιβλιοθήκη για την έκδοση της διατριβής και ιδιαίτερα την κα Λίλα Καρατζά που με προθυμία την ανέλαβε αλλά και το Πρόγραμμα «*Ηράκλειτος II*» που με τη σχετική υποτροφία με στήριξε οικονομικά κατά την εκπόνηση της διατριβής.

Εξάλλου, ιδιαίτερες ευχαριστίες αρμόζουν στον καθηγητή μου κο Λ. Μαργαρίτη για την τιμή που μου έκανε να εντάξει το παρόν βιβλίο στη σειρά που διευθύνει. Πολύ περισσότερες ευχαριστίες, άλλωστε, του αποδίδονται καθημερινά –ρητώς ή σιωπηρώς– για κάθε λέξη που διατύπωσε, για κάθε σκέψη στην οποία μας οδήγησε, για κάθε επιστημονική αλήθεια που ανέδειξε.

Επιπλέον, “*tack så mycket*” (: ευχαριστώ πάρα πολύ) στον καθηγητή στο Πανεπιστήμιο της Στοκχόλμης *Petter Asp* γιατί αποδεικνύει –και αυτός– με τον πιο περίτρανο τρόπο πως ένα πεντακάθαρο μυαλό μπορεί να συνυπάρχει αρμονικά με μία καρδιά γεμάτη κατανόηση.

Οι λέξεις, όμως, μετρούν ήδη αντίστροφα και έτσι οι τελευταίες γραμμές δεν μπορούν παρά να αφιερωθούν στον «στενό» μου κύκλο. Και ειδικότερα στους υπέροχους φίλους μου που φωταγωγούν τις χαρές και υποσκελίζουν τις λύπες μου. Παραλείπω την ονομαστική αναφορά για λόγους συντομίας αλλά ξέρουν πως πάντοτε περιλαμβάνονται στη σκέψη μου –και ευτυχώς στη ζωή μου!

Τέλος, δεν ευχαριστώ απλώς αλλά θα ευγνωμονώ πάντοτε: α) τον πατέρα μου *Χρήστο*, για τις αρχές που μου εμφύσησε –και που 14 σχεδόν χρόνια μετά το θάνατό του με κάνουν ακόμη να το νιώθω δίπλα μου, β) τη μητέρα μου *Αναστασία*, για την αγάπη που απλόχερα μας μοίρασε και συνεχίζει να μας χαρίζει αποτελώντας –μέσα από όλη τη στάση ζωής της– υπόδειγμα αρετής και ένα πραγματικό στήριγμα και γ) την αδερφή μου *Κωνσταντίνα* για το φωτεινό τρόπο με τον οποίο με κάνει να βλέπω τον κόσμο και να πιστεύω στους ανθρώπους μέσα απ’ την καλλιτεχνική της ματιά...

Λευκωσία, Φεβρουάριος 2016

Βάγια Χρ. Πολυζωΐδου

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ.....	7
ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ.....	17
ΕΙΣΑΓΩΓΗ - ΠΡΟΔΙΑΘΕΣΗ.....	25

ΜΕΡΟΣ Α΄

ΤΟ ΔΙΕΘΝΕΣ ΠΛΑΙΣΙΟ ΓΕΝΕΣΗΣ ΤΟΥ ΕΓΚΛΗΜΑΤΟΣ ΤΗΣ ΠΟΡΝΟΓΡΑΦΙΑΣ ΑΝΗΛΙΚΩΝ

1. Το θεσμικό πλαίσιο του ΟΗΕ	30
1.1. Η Σύμβαση του ΟΗΕ για τα δικαιώματα του παιδιού.....	30
1.2. Προαιρετικό Πρωτόκολλο της Σύμβασης για τα δικαιώματα του παιδιού, για την εμπορία παιδιών, την παιδική πορνεία και την παιδική πορνογραφία	34
1.3. Σχετικές νομοθετικές και θεσμικές πρωτοβουλίες στο πλαίσιο των Ηνωμένων Εθνών.....	37
2. Το πλαίσιο του Συμβουλίου της Ευρώπης.....	39
2.1. Σύσταση Rec (1991) 11 για τη σεξουαλική εκμετάλλευση, την πορνογραφία και την πορνεία των παιδιών και των εφήβων και για την εμπορία αυτών	40
2.2. Σύσταση Rec (2001) 16 σχετικά με την προστασία των παιδιών κατά της γενετήσιας εκμετάλλευσής τους	41
2.3. Η Σύμβαση για το έγκλημα στον Κυβερνοχώρο (Βουδαπέστη 23/11/2001) - ETS 185	44
2.4. Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης για την προστασία των παιδιών κατά της γενετήσιας εκμετάλλευσης και κακοποίησης (LANZAROTE 25/10/2007) ETS αριθ. 201	49
3. Το πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης.....	52
3.1. Η Απόφαση του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου της 29ης Μαΐου 2000 για την καταπολέμηση της παιδικής πορνογραφίας στο INTERNET (2000/375/ΔΕΥ)	53
3.2. Η Απόφαση-Πλαίσιο 2004/68/ΔΕΥ του Συμβουλίου της ΕΕ.....	57

3.3. Οδηγία 2011/93 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου (της 13ης Δεκεμβρίου 2011) σχετικά με την καταπολέμηση της σεξουαλικής κακοποίησης και της σεξουαλικής εκμετάλλευσης παιδιών και της παιδικής πορνογραφίας και την αντικατάσταση της Απόφασης - Πλαίσιο 2004/68/ΔΕΥ του Συμβουλίου.....	65
4. Συνολική εικόνα του διεθνούς πλαισίου γένεσης του εγκλήματος της παιδικής πορνογραφίας - Βασικά συμπεράσματα και προκείμενες για την εθνική έννομη τάξη.....	81
5. Νομοθετική αντιμετώπιση της πορνογραφίας ανηλίκων στην ελληνική έννομη τάξη	84
5.1. Σύντομη νομοθετική αναδρομή στο σχετικό πεδίο των εγκλημάτων εναντίον της γενετήσιας εκμετάλλευσης ανηλίκων - νομοθετική αντιμετώπιση του φαινομένου της πορνογραφίας ανηλίκων πριν το Ν 3064/2002	84
5.2. Το αδίκημα του άρθρου 348Α ΠΚ από το Νόμο 3064/2002 μέχρι την τροποποίηση του Νόμου 4267/2014.....	88
6. Σύγκριση του διεθνούς και εθνικού νομοθετικού πλαισίου - Βασικοί άξονες και κριτική προσέγγιση	95
6.1. Βασικοί άξονες	95
6.2. Η ειδικότερη σύγκριση του διεθνούς και του εθνικού νομοθετικού πλαισίου για το αξιόποινο της παιδικής πορνογραφίας.....	97
6.2.1. Η οριοθέτηση της ανηλικότητας και του υλικού παιδικής πορνογραφίας.....	98
6.2.1.1. Η οριοθέτηση της ανηλικότητας.....	98
6.2.1.2. Ορισμός του υλικού παιδικής πορνογραφίας - Το ζήτημα της εικονικής πορνογραφίας ανηλίκων	101
6.2.1.2.1. Ο ορισμός	101
6.2.1.2.2. Οι δυνατότητες εξαιρέσεων από το αξιόποινο	103
6.2.1.2.3. Οι επιλογές του Έλληνα νομοθέτη	105
6.2.3. Η οριοθέτηση της νομοτυπικής μορφής της παιδικής πορνογραφίας.....	108
6.2.3.1. Οι τρόποι τέλεσης	108
6.2.3.2. Το πρόβλημα της κατοχής - και της απόκτησης πρόσβασης σε υλικό παιδικής πορνογραφίας.....	112
6.2.4. Διακεκριμένες μορφές - Επιβαρυντικές περιστάσεις.....	114
6.2.5. Κυρώσεις	116
6.2.5.1. Κυρώσεις φυσικών προσώπων	116
6.2.5.2. Κυρώσεις νομικών προσώπων	119

6.2.6. Το ζήτημα της παραγραφής.....	120
6.2.7. Θεμελίωση δικαιοδοσίας για τη δίωξη της παιδικής πορνογραφίας	121
6.3. Συμπέρασμα	125

ΜΕΡΟΣ Β΄

ΤΟ ΠΡΟΣΒΑΛΛΟΜΕΝΟ ΕΝΝΟΜΟ ΑΓΑΘΟ ΣΤΟ ΕΓΚΛΗΜΑ ΤΗΣ ΠΟΡΝΟΓΡΑΦΙΑΣ ΑΝΗΛΙΚΩΝ

1. Εισαγωγικά	129
1.1. Σύντομη συγκριτική επισκόπηση της τυποποίησης του εγκλήματος σε άλλα δίκαια.....	129
1.2. Πορνογραφία - Αιδώς και Άσεμνα στο ελληνικό ποινικό δίκαιο.....	134
1.3. Προβλήματα προσέγγισης του εννόμου αγαθού του άρθρου 348Α ΠΚ.....	135
2. Διάλογος με τις υποστηριζόμενες στην ελληνική και αλλοδαπή θεωρία απόψεις για τα προστατευόμενα από την τυποποίηση του εγκλήματος της παιδικής πορνογραφίας έννομα αγαθά.....	137
2.1. Τα προστατευόμενα από την ποινικοποίηση της παιδικής πορνογραφίας έννομα αγαθά	138
2.1.1. Πορνογραφία ανηλίκων και προσβολή της δημόσιας τάξης	138
2.1.2. Πορνογραφία ανηλίκων: Μεταξύ δημόσιας τάξης και ανηλικότητας;	143
2.1.3. Αμιγώς «Παιδοκεντρικές» θεωρήσεις	146
2.1.3.1. Παιδική πορνογραφία και προσβολή διάφορων ατομικών έννομων αγαθών	147
2.1.3.1.1. Πορνογραφία ανηλίκων και προσβολή εικόνας (τιμής) και της δυνάμει σεξουαλικής αυτοδιάθεσης του ανηλίκου	148
2.1.3.1.2. Προστασία της υγείας των ανηλίκων	151
2.1.3.1.3. Προστασία της ανθρώπινης αξιοπρέπειας των ανηλίκων	154
2.1.3.1.4. Προστασία της υγείας, της ανθρώπινης αξιοπρέπειας και της γενετήσιας ελευθερίας των ανηλίκων	157
2.1.3.2. Προστασία της ανηλικότητας	166
2.1.3.2.1. Η ελεύθερη και αδιατάρακτη ανάπτυξη της ερωτικής ζωής των ανηλίκων	166
2.1.3.2.2. Παιδική πορνογραφία και προσβολή της ανηλικότητας, της γενετήσιας αξιοπρέπειας και των προσωπικών δεδομένων των ανηλίκων	170

2.1.3.2.3. Προστασία της προσωπικότητας των αποτυπωμένων ανηλίκων και της ανηλικότητας in abstracto	173
2.1.3.2.4. Η διακινδύνευση ανηλίκων λόγω της συγκαλυμμένης πρόκλησης προς τέλεση πράξεων σεξουαλικής κακοποίησης μέσω του καθεαυτό επικίνδυνου («τοξικού» παιδοπορνογραφικού υλικού).....	175
2.2. Το έννομο αγαθό στην εικονική παιδική πορνογραφία	178
2.2.1. Κατηγορίες εικονικού παιδοπορνογραφικού υλικού.....	179
2.2.2. Η ποινικοποίηση της εικονικής παιδικής πορνογραφίας	181
2.2.3. Αναζητώντας το προσβαλλόμενο έννομο αγαθό στην περίπτωση της εικονικής παιδικής πορνογραφίας.....	183
2.2.3.1. Επιχειρήματα σχετικά με την ποινικοποίηση ή μη της εικονικής παιδικής πορνογραφίας.....	183
2.2.3.1.1. Επηρεασμός των θεατών	183
2.2.3.1.1.1. Ως προς τους ανήλικους θεατές	183
2.2.3.1.1.2. Ως προς τους ενήλικες θεατές	184
2.2.3.1.2. Δυσκολία απόδειξης	187
2.2.3.2. Κριτήρια προσδιορισμού της αξιόποινης εικονικότητας	189
2.3. Συγκλίσεις των απόψεων για το έννομο αγαθό - Βασικοί άξονες	194
2.3.1. Πρωταγωνιστές του παιδοπορνογραφικού υλικού.....	194
2.3.2. Ανήλικοι θεατές του παιδοπορνογραφικού υλικού	195
2.3.3. Ενήλικοι θεατές του παιδοπορνογραφικού υλικού.....	196
2.3.4. Συμπεράσματα.....	199
3. Θέση της μελέτης.....	200
3.1. Εισαγωγικές Σκέψεις - Αναζητώντας το ουσιαστικό άδικο.....	200
3.2. Δέκατο Ένατο Κεφάλαιο του Ποινικού Κώδικα και προστατευόμενα έννομα αγαθά	202
3.3. Έννοια της ανηλικότητας	204
3.4. Η διάταξη του άρθρου 348Α ΠΚ και τα προστατευόμενα έννομα αγαθά	207
3.5. Διακρίβωση της σχέσης του έννομου αγαθού της ανηλικότητας με επιμέρους ατομικά έννομα αγαθά του ανηλίκου (: σωματική ακεραιότητα / υγεία, γενετήσια ελευθερία και αξιοπρέπεια) στο έγκλημα της παιδικής πορνογραφίας	212
3.5.1. Η σχέση της ανηλικότητας με το έννομο αγαθό της σωματικής ακεραιότητας και υγείας του ανηλίκου.....	213

3.5.2. Η σχέση της ανηλικότητας με τα έννομα αγαθά της γενετήσιας ελευθερίας και αξιοπρέπειας του ανηλίκου	218
3.5.2.1. Η σχέση της ανηλικότητας με το έννομο αγαθό της γενετήσιας ελευθερίας του ανηλίκου	219
3.5.2.2. Η σχέση της ανηλικότητας με τη γενετήσια αξιοπρέπεια του ανηλίκου.....	220
3.5.3. Η σχέση της ανηλικότητας με το έννομο αγαθό της ανθρώπινης αξιοπρέπειας του ανηλίκου	221
3.5.4. Η επιπρόσθετη προσβολή των ευαίσθητων προσωπικών δεδομένων των ανηλίκων	229
3.6. Προσβαλλόμενα έννομα αγαθά σε περιπτώσεις πράξεων που αφορούν πραγματική απεικόνιση ανηλίκου.....	239
3.6.1. Κατά το στάδιο της παραγωγής του υλικού	240
3.6.2. Πράξεις μετά την παραγωγή του υλικού	244
3.7. Προσβαλλόμενο έννομο αγαθό σε περιπτώσεις πράξεων που αφορούν εικονικό παιδοπορνογραφικό υλικό	249
3.8. Διακινδύνευση αορίστου αριθμού ανηλίκων.....	251
3.9. Συμπεράσματα.....	258

ΜΕΡΟΣ Γ΄

Η ΑΞΙΟΠΟΙΝΗ ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑ ΤΗΣ ΠΑΙΔΙΚΗΣ ΠΟΡΝΟΓΡΑΦΙΑΣ ΚΑΤΑ ΤΟ ΑΡΘΡΟ 348Α ΠΚ

1. Νομοτυπική μορφή του άρθρου 348Α ΠΚ	265
1.1. Η αντικειμενική υπόσταση του άρθρου 348Α ΠΚ - Άδικο.....	265
1.1.1. Ο ορισμός και το περιεχόμενο του υλικού παιδικής πορνογραφίας	265
1.1.1.1. Ηλικιακό όριο συμμετέχοντος στο πορνογραφικό υλικό ανηλίκου.....	266
1.1.1.2. Το είδος της εμφάνισης (αναπαράσταση ή αποτύπωση)	269
1.1.1.3. Το περιεχόμενο του παιδοπορνογραφικού υλικού	275
1.1.1.3.1. Γεννητικά όργανα ή σώμα εν γένει.....	275
1.1.1.3.2. Πρόδηλη πρόκληση γενετήσιας διέγερσης	277
1.1.1.3.3. Ασελγής πράξη	280
1.1.1.4. Το μέσο εμφάνισης/έκθεσης του υλικού (ηλεκτρονικός ή άλλος υλικός φορέας -ψηφιακό ή συμβατικό- ηλεκτρονικό υλικό)	290

1.1.1.5. Νομοθετικές επιλογές για το υλικό παιδικής πορνογραφίας και προτάσεις βελτίωσης	291
1.1.2. Οι επιμέρους τρόποι τέλεσης του αδικήματος.....	297
1.1.2.1. Συμβατική Παιδική Πορνογραφία	297
1.1.2.1.1. Περιεχόμενο των τρόπων τέλεσης του άρ. 348Α παρ. 1	298
1.1.2.1.2. Η προβληματική της κατοχής	303
1.1.2.1.2.1. Ορισμός.....	304
1.1.2.1.2.2. «Εφαρμογή» των στοιχείων της κατοχής στο άρ. 348Α ΠΚ	305
1.1.2.1.3. Κριτική των νομοθετικών επιλογών αναφορικά με τους τρόπους τέλεσης της πορνογραφίας ανηλίκων - Παράμετροι μίας έλλογης ρύθμισης	311
1.1.2.2. Η ηλεκτρονική - ψηφιακή πορνογραφία ανηλίκων	317
1.1.2.2.1. Είδος εγκλήματος	317
1.1.2.2.2. Αναγκαιότητα ξεχωριστής τυποποίησης	319
1.1.2.2.3. Τεχνολογία των πληροφοριών και επικοινωνιών.....	321
1.1.2.2.4. Περιεχόμενο των τρόπων τέλεσης του άρ. 348Α παρ. 2 ΠΚ	324
1.1.2.2.5. Η κατοχή ηλεκτρονικών δεδομένων	328
1.1.2.2.5.1. Ψηφιακές πληροφορίες	328
1.1.2.2.5.2. Ηλεκτρονικός υλικός φορέας και κατοχή.....	329
1.1.2.2.5.3. Ετερότητα κατόχου του φορέα και συλλέκτη του υλικού	330
1.1.2.2.5.4. Κατοχή σε πτητική μνήμη (Ram) και απλή θέαση	331
1.1.2.2.6. Η εν γνώσει απόκτηση πρόσβασης μέσω της τεχνολογίας των πληροφοριών και των επικοινωνιών	338
1.1.2.2.7. Κριτική των νομοθετικών επιλογών αναφορικά με τους τρόπους τέλεσης της πορνογραφίας ανηλίκων - Παράμετροι μίας έλλογης ρύθμισης	340
1.1.2.3. Ιδιαίτερα διακεκριμένες μορφές πορνογραφίας ανηλίκων (άρ. 348Α παρ. 4 ΠΚ).....	345
1.1.2.3.1. Κατ' επάγγελμα ή κατά συνήθεια τέλεση	345
1.1.2.3.2. Η εκμετάλλευση αδυναμίας και η περαιτέρω προσβολή άλλων έννομων αγαθών του ανηλίκου	348
1.1.2.3.3. Τα εκ του αποτελέσματος διακρινόμενα εγκλήματα	354
1.1.2.3.4. Κριτική Αποτίμηση - Προτάσεις	355
1.1.3. Ζητήματα απόπειρας	359
1.1.4. Ζητήματα λόγων άρσης του αδίκου	362
1.1.4.1. Τέχνη, επιστήμη και παιδική πορνογραφία	362
1.1.4.2. Η συναίνεση του παθόντος.....	368
1.2. Υποκειμενική υπόσταση - Καταλογισμός.....	371
1.2.1. Το προϊσχύσαν καθεστώς της «από κερδοσκοπία τέλεσης»	371
1.2.2. Το σημερινό καθεστώς	373

1.2.3. Κριτική - Ειδικά ζητήματα ενοχής του δράστη της παιδικής πορνογραφίας	375
1.3. Οι κυρώσεις για την αξιόποινη πράξη της πορνογραφίας ανηλίκων και οι διακεκριμένες μορφές	379
1.3.1. Η ταυτότητα των ποινικών κυρώσεων.....	379
1.3.1.1. Ποινές	379
1.3.1.1.1. Συμβατική (348Α παρ. 1 ΠΚ) - Ηλεκτρονική (348Α παρ. 2 ΠΚ) πορνογραφία ανηλίκων - Εν γνώσει απόκτηση πρόσβασης (348Α παρ. 5 ΠΚ)	379
1.3.1.1.2. Ιδιαίτερα διακεκριμένες μορφές (άρ. 348Α παρ. 4 ΠΚ).....	381
1.3.1.1.3. Κριτική αποτίμηση - Προτάσεις	383
1.3.1.2. Παρεπόμενες ποινές - Μέτρα ασφαλείας.....	385
1.3.1.2.1. Απαγόρευση άσκησης επαγγέλματος	385
1.3.1.2.2. Δήμευση και κατάσχεση	387
1.3.1.3. Οι κυρώσεις των νομικών προσώπων	389
1.3.1.3.1. Κριτική αποτίμηση - Προτάσεις	390
1.4. Ζητήματα συρροής	392
1.4.1. Εισαγωγικές παρατηρήσεις - Εγκληματική μονάδα	392
1.4.2. Πορνογραφία ανηλίκων: ένα υπαλλακτικώς μικτό έγκλημα.....	393
1.4.3. Υλικό περιέχον περισσότερους ανηλίκους	394
1.4.4. Εικονικό παιδοπορνογραφικό υλικό.....	394
1.4.5. Συρροή και κατοχή	395
1.4.6. Συρροή διακεκριμένων και βασικής μορφής	395
1.4.7. Συρροή βασικής μορφής και εκ του αποτελέσματος.....	396
1.4.8. Συρροή με εγκλήματα του 19ου κεφαλαίου	396
1.4.9. Συρροή με άσεμνα	404
1.4.10. Συρροή με προσβολές των προσωπικών δεδομένων	406
1.4.11. Συρροή με συμμετοχή σε εγκληματική οργάνωση	406
1.5. Ζητήματα παραγραφής.....	407
1.6. Ζητήματα δικαιοδοσίας.....	409

ΜΕΡΟΣ Δ΄

DE LEGE FERENDA ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Άρθρο 348Α ΠΚ.....	417
--------------------	-----

Άρθρο 8 ΠΚ.....	419
Άρθρο 13 ΠΚ.....	419
Άρθρο 353Α ΠΚ.....	419
Άρθρο 67 παρ. 1 in fine ΠΚ.....	420
1ο άρθρο του Ν 3727/2008	420

ΠΙΝΑΚΕΣ

ΜΕΡΟΣ Α΄

1. ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΟΣ ΠΙΝΑΚΑΣ ΤΩΝ ΝΟΜΙΚΩΝ ΕΡΓΑΛΕΙΩΝ	423
2. ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΟΣ ΠΙΝΑΚΑΣ ΤΩΝ ΡΥΘΜΙΣΕΩΝ ΕΠΙΜΕΡΟΥΣ ΖΗΤΗΜΑΤΩΝ	424

ΜΕΡΟΣ Β΄

ΠΙΝΑΚΑΣ - ΕΝΝΟΜΟ ΑΓΑΘΟ.....	431
-----------------------------	-----

ΜΕΡΟΣ Γ΄

ΠΙΝΑΚΑΣ 1. ΥΛΙΚΟ ΠΑΙΔΙΚΗΣ ΠΟΡΝΟΓΡΑΦΙΑΣ.....	435
ΠΙΝΑΚΑΣ 2. ΠΟΙΝΙΚΟΠΟΙΗΣΗ ΕΙΚΟΝΙΚΩΝ ΑΠΟΤΥΠΩΣΕΩΝ	436
ΠΙΝΑΚΑΣ 3. ΤΡΟΠΟΙ ΤΕΛΕΣΗΣ - ΚΑΤΗΓΟΡΙΟΠΟΙΗΣΗ	437

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ - ΑΡΘΡΟΓΡΑΦΙΑ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ	439
ΞΕΝΟΓΛΩΣΣΗ	457
ΑΛΦΑΒΗΤΙΚΟ ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ.....	469

ΒΑΣΙΚΕΣ ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ

I. ΕΛΛΗΝΙΚΕΣ

ΑΠ	Άρειος Πάγος
ΑΠΘ	Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης
Αιτ'ΕκθΣχΕλλΠΚ	Αιτιολογική Έκθεση επί του Σχεδίου του Ελληνικού Ποινικού Κώδικα
Αρ.	Αριθμός
Αρμ	Αρμενόπουλος (περιοδικό)
ΑρχΝ	Αρχείο Νομολογίας (περιοδικό)
ΑΝ	αναγκαστικός νόμος
ΒΔ	Βασιλικό διάταγμα
Βλ.	Βλέπε
Βούλ	Βούλευμα
ΓΜ	Γενικό Μέρος
Γνμδ	Γνωμοδότηση
Δ	Δίκη (περιοδικό)
ΔΕΕ	Δίκαιο Επιχειρήσεων και Εταιρειών (περιοδικό)
ΔΕΚ	Δικαστήριο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων
ΔΣΘ	Δικηγορικός Σύλλογος Θεσσαλονίκης
Διάτ.	Διάταξη
ΔκΠ	Δίκαιο και Πολιτική
ΔτΑ	Δικαιώματα του Ανθρώπου (περιοδικό)
ΕΔΔΑ	Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Δικαιωμάτων του Ανθρώπου
ΕΕΔΑ	Ευρωπαϊκή Επιτροπή Δικαιωμάτων του Ανθρώπου
ΕΕΝ	Εφημερίς Ελλήνων Νομικών (περιοδικό)
ΕΕΠΔ	Ελληνική Εταιρεία Ποινικού Δικαίου
Εδ.	Εδάφιο

ΕΕ	Ευρωπαϊκή Ένωση
ΕΚ	Ευρωπαϊκή Κοινότητα
ΕΣΔΑ	Ευρωπαϊκή Σύμβαση Δικαιωμάτων του Ανθρώπου
Εγκ	Εγκύκλιος
ΕΕΕυρΔ	Ελληνική Επιθεώρηση Ευρωπαϊκού Δικαίου (περιοδικό)
Εισ	Εισαγγελέας
ΕΛΛΔνη	Ελληνική Δικαιοσύνη (περιοδικό)
ΕπΕπΑρμ/ΕπΕπΔΣΘ	Επιστημονική Επετηρίδα Αρμενόπουλου
ΕπΕπΝΟ(Π)Ε	Επιστημονική Επετηρίδα Σχολής Νομικών, Οικονομικών (και Πολιτικών) Επιστημών
ΕρμΠΚ	Ερμηνεία Ποινικού Κώδικα
Εφ	Εφετείο
έκδ.	έκδοση
επ.	επόμενα
επιμ.	επιμέλεια έκδοσης
εφημ.	Εφημερίδα
Η/Υ	Ηλεκτρονικός Υπολογιστής
Θ	Θέμις (περιοδικό)
ΙΜΔΑ	Ίδρυμα Μαραγκοπούλου για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου
κτλ	και τα λοιπά
ΚΝοΒ	Κώδικας Νομικού Βήματος (περιοδικό)
ΚΠΔ	Κώδικας Ποινικής Δικονομίας
ΚΥΑ	Κοινή Υπουργική Απόφαση
Μτφρ	Μετάφραση
Ν	Νόμος
ΝΔ	Νέον Δίκαιον (περιοδικό)
ΝοΒ	Νομικό Βήμα (περιοδικό)

ΝΔ	νομοθετικό διάταγμα
ν.π.δ.δ.	νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου
ΟΗΕ	Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών
Ολ ή Ολομ	Ολομέλεια
ό.α.π.	όπου αμέσως παραπάνω
ό.π.	όπου παραπάνω
ΠΔ	Ποινικό Δίκαιο
ΠΚ	Ποινικός Κώδικας
ΠΝ	Ποινικός Νόμος
Πλημ	Πλημμελειοδικείο
ΠοινΔικ	Ποινική Δικαιοσύνη (περιοδικό)
Πλογ	Ποινικός Λόγος (περιοδικό)
ΠοινΧρ	Ποινικά Χρονικά (περιοδικό)
Πρβλ	Παράβαλε
ΠρλόγΠΔ	Πράξη και Λόγος Ποινικού Δικαίου (περιοδικό)
ΠρΣυνΑνΕπΣχΠΚ	Πρακτικά Συνεδριάσεων των Αναθεωρητικών Επιτροπών του Σχεδίου Ποινικού Κώδικος
Πρωτ	Πρωτοδικείο
παρ.	παράγραφος
ΠΔ	προεδρικό διάταγμα
περ.	περίπτωση
π.χ.	παραδείγματος χάριν
ΣΕΕ	Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση
ΣΕΚ	Συνθήκη για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας
ΣΕΣΣ	Σύμβαση Εφαρμογής Συμφωνίας Σένγκεν
ΣΛΕΕ	Συνθήκη για τη Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΣΣΕΕ	Συνθήκη για τη θέσπιση ενός Συντάγματος της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΣτΕ	Συμβούλιο της Επικρατείας

Συμβ.	Συμβούλιο
ΣχΠΚ	Σχέδιο ΠΚ της Επιτροπής Μανωλεδάκη 2011 (προεδρεύουσα Συμεωνίδου Καστανίδου Ε.)
σελ.	σελίδα
Τιμ.τ.	Τιμητικός τόμος
ΤοΣ	Το Σύνταγμα (περιοδικό)
τεύχ.	Τεύχος
τ.	Τόμος
Υπερ	Υπεράσπιση (περιοδικό)
Υποσ.	Υποσημείωση
χ.χ.	χωρίς χρονολογία

II. ΞΕΝΟΓΛΩΣΣΕΣ

BVerG	Bundesverfassungsgericht
Cal.L.Rev.	California Law Review
CAppR	Criminal Appeal Reports
CrimLR	Criminal Law Review
EC	European Community
ECHR	European Convention on Human Rights
EHRLR	European Human Rights Law Review (περιοδικό)
EJCC	European Journal of Crime, Criminal Law and Criminal Justice
ELJ	European Law Journal (περιοδικό)
ELRev	European Law Revue (περιοδικό)
EPL	European Public Law (περιοδικό)
EU	European Union
Ed(s).	Editor(s)

EurJCrimeCrLCrJ	European Journal of Crime, Criminal Law and Criminal Justice (περιοδικό)
NQHR	Netherlands Quarterly of Human Rights (περιοδικό)
QB	Law Reports Queens's Bench
RHDI	Revue Hélienne de Droit International (περιοδικό)
RIDP	Revue Internationale de Droit Pénal (περιοδικό)
RSC	Revue de sciences criminelles et de droit pénal comparé (περιοδικό)
RIDP	Revue international de droit penal (περιοδικό)
StGB	Strafgesetzbuch
UNESCO	United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization
UNHCR	United Nations High Commissioner for Refugees
U.Pitt.L.Rev.	University of Pittsburg Law Review

Στους δασκάλους μου –για όλα όσα μου δίδαξαν.

Στους μαθητές μου –για όλα όσα μου μαθαίνουν.

Στους ανθρώπους μου –για όλα.

ΜΕΡΟΣ Γ΄

**Η ΑΞΙΟΠΟΙΝΗ ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑ
ΤΗΣ ΠΑΙΔΙΚΗΣ ΠΟΡΝΟΓΡΑΦΙΑΣ
ΚΑΤΑ ΤΟ ΑΡΘΡΟ 348Α ΠΚ**

1. Νομοτυπική μορφή του άρθρου 348Α ΠΚ

Όπως είδαμε, στη διαχρονική παρουσίαση του εθνικού νομικού πλαισίου ο Έλληνας νομοθέτης εισήγαγε το έγκλημα της παιδικής πορνογραφίας στο άρθρο 348Α ΠΚ⁷⁷⁷ με το νόμο 3064/2002, ενώ με τους νόμους 3625/2007, 3727/2008 και τον πρόσφατο 4267/2014 τροποποίησε τη διάταξη αυτή προσδίδοντας στο έγκλημα της παιδικής πορνογραφίας τη σημερινή του νομοτυπική μορφή η οποία αναλύεται στη συνέχεια.

1.1. Η αντικειμενική υπόσταση του άρθρου 348Α ΠΚ - Άδικο

1.1.1. Ο ορισμός και το περιεχόμενο του υλικού παιδικής πορνογραφίας

Πριν προσπαθήσουμε να προσεγγίσουμε τους επιμέρους τρόπους τέλεσης του αδικήματος της παιδικής πορνογραφίας θα πρέπει να ξεκινήσουμε την ανάλυση από τον ορισμό του παιδοπορνογραφικού υλικού, αφού τούτο αποτελεί κοινό στοιχείο όλων των μορφών του αδικήματος. Το υλικό παιδικής πορνογραφίας προσδιορίζεται εννοιολογικά στην 3η παράγραφο του άρθρου 348Α ΠΚ. Την σπουδαιότητα του ορισμού την αντιλαμβάνεται κανείς τόσο σε νομοτεχνικό επίπεδο, με την αφιέρωση μίας ξεχωριστής παραγράφου αποκλειστικά σ' αυτό, όσο και δικαιosuγκριτικά, καθώς τόσο οι νομοθεσίες άλλων κρατών⁷⁷⁸ όσο και τα διεθνή και ευρωπαϊκά νομικά κείμενα⁷⁷⁹ επέλεξαν αντίστοιχη τακτική (πολύ πριν τη θέσπιση της ελληνικής διάταξης). Ιστορικά, άλλωστε, ο ορισμός του υλικού παιδικής πορνογραφίας μεταφέρθηκε στην

777. Και ειδικότερα στο 19ο Κεφάλαιο του ΠΚ με τίτλο «*Εγκλήματα κατά της γενετήσιας ελευθερίας και εγκλήματα οικονομικής εκμετάλλευσης της γενετήσιας ζωής*». Ήδη, το Σχέδιο νέου Ποινικού Κώδικα της νομοπαρασκευαστικής επιτροπής υπό την προεδρία του *Ι. Μανωλεδάκη* (και, μετά το θάνατό του, της *Ε. Συμεωνίδου-Καστανίδου* - 2011) εντάσσει το έγκλημα της πορνογραφίας ανηλίκων (άρθρο 259) σε αντίστοιχο κεφάλαιο με τον τίτλο «*Εγκλήματα κατά της σεξουαλικής ελευθερίας και της ανηλικότητας*» και συγκεκριμένα στην υπ' αριθμόν III ενότητα αυτού που αφορά στις «*Προσβολές της ανηλικότητας*», υποδηλώνοντας τη σύνδεση του εγκλήματος με την προσβολή της ανηλικότητας. Βλ. Σχέδιο νέου Ποινικού Κώδικα της Επιτροπής Μανωλεδάκη (2011), <http://www.law.auth.gr/content/files/poiniko/%CE%A3%CF%87%CE%AD%CE%B4%CE%B9%CE%BF%20%CE%A0%CE%9A.pdf>, 62 ή σε ΕΝοΒΕ 69 (*Επιμ. Αθ. Γεωργιάδης*), Το σχέδιο ΠΚ της Επιτροπής Μανωλεδάκη - Διέξοδος (;) στα προβλήματα της ποινικής δικαιοσύνης, 2013, 239 επ.

778. Έτσι, για παράδειγμα, στον ΠΚ του Καναδά (part 5, ar. 163.1) και στον ποινικό νόμο των ΗΠΑ (chapter 110, sec. 2256).

779. Έτσι, ιδίως, το Πρόσθετο Πρωτόκολλο της Σύμβασης του ΟΗΕ για τα Δικαιώματα του παιδιού, τη Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης για το Κυβερνοέγκλημα, την απόφαση - πλαίσιο 2004/68/ΔΕΥ, τη Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης για την προστασία των παιδιών κατά της γενετήσιας εκμετάλλευσης και κακοποίησης, την Οδηγία της ΕΕ 2011/93/ΕΕ.

3η από τη 2η παράγραφο με το νόμο 3625/2007, οπότε και διαφοροποιήθηκε με την αντικατάσταση του όρου «περιγραφή» από τον όρο «αναπαράσταση», αλλά και την προσθήκη της φράσης «κατά τρόπο που προδήλως προκαλεί γενετήσια διέγερση», αντί της φράσης «που αποσκοπεί στη γενετήσια διέγερση» προκειμένου να εκλείψουν προβληματικά στοιχεία που ενυπήρχαν στην προηγούμενη διατύπωση. Εάν η επιδίωξη του νομοθέτη για βελτίωση της διάταξης επιτεύχθηκε πράγματι θα μας απασχολήσει στην ανάλυση που ακολουθεί.

Στην προσέγγιση, εξάλλου, των συγκεκριμένων στοιχείων του παιδοπορνογραφικού υλικού θα μας βοηθήσει και ένας σχετικός πίνακας συστηματοποίησης που παρατίθεται στο τέλος τούτης της ενότητας ως παράρτημα (Πίνακας: Υλικό παιδικής πορνογραφίας). Βάσει αυτού διαμορφώνεται και η δομή του συγκεκριμένου κεφαλαίου όπου αναλύονται: πρωταρχικά η έννοια του ανηλίκου (καθοριστική για το διαχωρισμό της πορνογραφίας ανηλίκων από την πορνογραφία ενηλίκων), και κατόπιν τα παραπέρα στοιχεία που συνθέτουν τη -συγκεκριμένα παρουσιαζόμενη- στην παρ. 3 του άρ. 348Α ΠΚ έννοια του παιδοπορνογραφικού υλικού. Τα στοιχεία αυτά προκύπτουν από τρεις ειδικότερες ερωτήσεις που αφορούν πρώτιστα στο είδος εμφάνισης, στο περιεχόμενο και στο μέσο εμφάνισης του παιδοπορνογραφικού υλικού, καθώς και σε ορισμένα μερικότερα υποερωτήματα που θα προσεγγίσουμε παρακάτω.

Αξίζει να θυμηθούμε, τέλος, ότι στη μέχρι τώρα ανάλυση αφενός έχουν παρουσιαστεί συγκριτικά (και με την εθνική διάταξη) οι διαφορετικοί τρόποι ορισμού του παιδοπορνογραφικού υλικού στα διάφορα διεθνή νομικά εργαλεία και έχει επιπλέον αφιερωθεί ειδική ενότητα στην προσπάθεια εννοιολογικού καθορισμού των εικονικών αποτυπώσεων (βλ. και σχετικό πίνακα), ενόψει της επιχειρηματολογίας για την τυχόν ανάγκη ή μη ποινικοποίησής τους. Γι' αυτό και στο συγκεκριμένο κεφάλαιο θα ασχοληθούμε κατά βάση ειδικότερα με τα υπόλοιπα -εξίσου σημαντικά- ζητήματα που άπτονται της διάταξης του άρθρου 348 παρ. 3 ΠΚ.

1.1.1.1. Ηλικιακό όριο συμμετέχοντος στο πορνογραφικό υλικό ανηλίκου

A. Πρωταρχικό για την ύπαρξη υλικού παιδικής πορνογραφίας στοιχείο είναι η ηλικία του συμμετέχοντος σε αυτό πρόσωπου. Συγκεκριμένα, αναγκαία προϋπόθεση, ώστε να πληρούται η αντικειμενική υπόσταση του άρθρου 348Α ΠΚ, είναι να πρόκειται στην πραγματικότητα για πρόσωπο ανήλικο ή το πρόσωπο που εμφανίζεται στο υλικό να παρουσιάζεται ως ανήλικο. Ωστόσο, στο άρθρο 348Α παρ. 3 ΠΚ δεν περιέχεται οποιαδήποτε αναφορά στον ορισμό του ανηλίκου -σε αντίθεση με τα σχετικά διεθνή και ευρωπαϊκά νομοθετικά κείμε-

να τα οποία υιοθετούν σε γενικές γραμμές⁷⁸⁰ το 18ο έτος ως μέγιστο όριο της ανηλικότητας ορίζοντας την έννοια του παιδιού. Σε ποιο σημείο θα πρέπει να τοποθετηθεί, λοιπόν, το ηλικιακό πέρας της παιδικής ηλικίας σύμφωνα με την ελληνική ρύθμιση;

Η καταφυγή στο όριο της ανηλικότητας που τίθεται στο γενικό μέρος του Ποινικού Κώδικα σχετικά με τους ανηλικούς (βάσει του άρ. 121 παρ. 1 ΠΚ κάθε άτομο το οποίο δεν έχει συμπληρώσει τα 18 έτη) αποτελεί τη λύση που προκρίνεται⁷⁸¹ ιστορικοβουλευτικά -μία επιλογή στην οποία συνέτειναν και φορείς για τα δικαιώματα του παιδιού⁷⁸² (προκειμένου να συνάδει το εσωτερικό δίκαιο με το άρ. 1 της Διεθνούς Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Παιδιού). Ερμηνευτικά, ωστόσο, η αναδρομή στις γενικές διατάξεις του ΠΚ για τους ανηλικούς εγείρει ερωτήματα καθώς οι διατάξεις αυτές (άρ. 121 παρ. 1 επ. ΠΚ) αναφέρονται ουσιαστικά στην έννοια του ανήλικου - δράστη, ενώ ο όρος «παιδί» εν προκειμένω αφορά το θύμα της πορνογραφίας ανηλίκων. Πάντως, με τον ίδιο τρόπο ερμηνεύεται και η έννοια του ανήλικου στα εγκλήματα του ΙΘ Κεφαλαίου του Ειδικού Μέρους του ΠΚ όπου -μεταξύ άλλων- θίγεται και το έννομο αγαθό της ανηλικότητας⁷⁸³. Έτσι, υπηρετείται ουσιαστικά και η βούληση του (διεθνούς και) ευρωπαϊού νομοθέτη για όσο το δυνατόν πληρέστερη προστασία των ανηλίκων από προσβολές στο πεδίο της γενετήσιας ζωής, μέσω της υιοθέτησης από τα κράτη μέλη ενός κοινού ηλικιακού ορίου.

Εξάλλου, υλικό παιδικής πορνογραφίας για το οποίο χρησιμοποιείται άτομο άνω των 18 ετών που μοιάζει με ανήλικο⁷⁸⁴ (ψευδοανήλικος) αποτελεί προ-

780. Ελάχιστα αποκλίνουσα προσέγγιση, επιφυλάσσεται πάντως στο θέμα του ορισμού της ανηλικότητας από τη Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης για το κυβερνο-έγκλημα με την αναγνώριση δυνατότητας γενικής επιφύλαξης των κρατών μερών και καθιέρωση ως ορίου ανηλικότητας τα 16 έτη. Σε παρόμοια κατεύθυνση κινείται και η απόφαση-πλαίσιο με τη δυνατότητα εξαίρεσης από το αξιόποιο πράξεων παραγωγής και κατοχής (όχι διακίνησης) υλικού που απεικονίζει πρόσωπο «το οποίο έχει φτάσει σε ηλικία σεξουαλικής συναίνεσης» (για το ελληνικό δίκαιο μεγαλύτερο των 15 ετών), εφόσον πρόκειται για αποκλειστική και ίδια χρήση με συγκεκριμένες περαιτέρω προϋποθέσεις. Αυτές οι διατάξεις δεν υιοθετήθηκαν ωστόσο από τον Έλληνα νομοθέτη.

781. Βλ. Πιτσελά Α., Η ποινική αντιμετώπιση της εγκληματικότητας των ανηλίκων, Δημόπουλο Χ. - Κοσμάτο Κ., Δίκαιο Ανηλίκων, 2006, 37 επ.

782. Βλ. Εθνική Επιτροπή Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, Ίδρυμα Μαραγκοπούλου για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου, ΠοινΔικ 2002,663 επ.

783. Βλ. Συμεωνίδου-Καστανίδου Ε., Εγκλήματα κατά προσωπικών αγαθών, 2006, ενδεικτικά 209.

784. Για τη δυσκολία προσδιορισμού της ηλικίας του απεικονιζόμενου ανήλικου βλ. Cattaneo C., Ritz-Timme S., Gabriel P., Gibelli D., Giudici E., Poppa P., Nohrden D., Assmann S., Schmitt R., Grandi M., The difficult issue of age assessment on pedo-pornographic material, Forensic Science International 183/2009, 21-24.

βληματική της θεματικής που προαναφέρθηκε σχετικά με την ποινικοποίηση των εικονικών αποτυπώσεων και συνεπώς η εξέτασή της στο παρόν σημείο δεν χρειάζεται να μας απασχολήσει ξανά.

Β. Προβληματισμό προκαλεί, πάντως, το γεγονός ότι ο νομοθέτης δεν τηρεί μια συστηματικά συνεπή στάση για το όριο ηλικίας του παιδιού - θύματος εκεί όπου κανείς θα ανέμενε κάτι τέτοιο. Έτσι, η ποινική προστασία εξαρτάται από την ηλικιακή μεταβλητή⁷⁸⁵ -η οποία βέβαια παραλλάσσει ανάλογα με τα εγκλήματα και κατ' επέκταση τα προσβαλλόμενα έννομα αγαθά. Σύμφωνα με το άρ. 348Α ΠΚ (όπου όριο ηλικίας του αποτυπωμένου στο υλικό παιδικής πορνογραφίας ανηλικού δεν αναφέρεται ρητά και προκύπτει από τις γενικές διατάξεις είναι τα 18 έτη), τιμωρείται η απεικόνιση μιας ασελγούς πράξης που τελείται με μια δεκαεπτάχρονη, ενώ η ίδια η ασελγής πράξη δεν ποινικοποιείται καν με βάση το άρθρο 339 ΠΚ (όπου ως όριο ηλικίας έχουν τεθεί τα 15 έτη). Το «*παράδοξο*» αυτό μπορεί, εντούτοις, να εξηγηθεί εάν κανείς αναχθεί στην ετερότητα των εννόμων αγαθών που κάθε φορά προσβάλλονται. Το έγκλημα της αποπλάνησης ανηλίκων γίνεται κατά πλειοψηφία δεκτό ότι θίγει την παιδική ηλικία / ανηλικότητα⁷⁸⁶ ή την αδιατάρακτη ανάπτυξη της σεξουαλικής ζωής των ανηλίκων⁷⁸⁷ σε αντίθεση με την παιδική πορνογραφία, που όπως είδαμε στο προηγούμενο κεφάλαιο, δεν θίγει μόνο την ανηλικότητα του συγκεκριμένου αποτυπωμένου ανηλικού (και πάντως όχι μόνο αυτού) αλλά και άλλα έννομα αγαθά (την ανθρώπινη αξιοπρέπεια και την πληροφοριακή του αυτοδιάθεση). Αντίθετα, σε διατάξεις όπως αυτή του άρθρου 339 ΠΚ που αναφέρονται αποκλειστικά στην ανηλικότητα, ή άλλως την αδιατάρακτη ανάπτυξη της ζωής των ανηλίκων, ο νομοθέτης με μεγαλύτερη ελαστικότητα αναγνωρίζει μια ελευθερία αυτοκαθορισμού του ανηλικού στο πεδίο της γενετήσιας ζωής, μετά από συγκεκριμένο όριο ηλικίας.

785. Αναλυτικοί πίνακες για την προστασία των ανηλίκων ανά ηλικία αλλά και για την ηλικιακή διακύμανση της ποινικής προστασίας ανά έγκλημα σε *Παρασκευόπουλου-Φυτράκη*, Αξιόποινες σεξουαλικές πράξεις, Άρθρα 336-353 ΠΚ, 2011, 220 - 221.

786. Για το έννομο αγαθό στο συγκεκριμένο έγκλημα βλ. ενδεικτικά *Κωστάρα*, Ποινικό Δίκαιο, Επιτομή Ειδικού Μέρους, 3η έκδ., 2007, 868, *Μανωλεδάκη*, ό.π., 284, *Μαργαρίτη Α.*, Η συρροή ανάμεσα στα εγκλήματα του βιασμού (άρθρο 336 ΠΚ) και της αποπλάνησης των παιδιών (άρθρο 339 ΠΚ) είναι φαινομενική ή αληθινή;, Αρμ 1981,80, *Πάυλου Σ.*, Αποπλάνηση παιδιών (άρθρο 339 ΠΚ) και παρά φύση ασέλγεια με ανήλικο (άρθρο 347 παρ. 1 περ. Β ΠΚ) - Ένα ιδιαίζον πρόβλημα συρροής, Αρμ 1986,575, *Συμεωνίδου-Καστανίδου*, Εγκλήματα κατά προσωπικών εννόμων αγαθών, 2006, 195, *Παρασκευόπουλου*, σε Τιμ. Τόμ. για τον Στ. Αλεξιάδη, 810-811, *Παρασκευόπουλου-Φυτράκη*, Αξιόποινες σεξουαλικές πράξεις, Άρθρα 336-353 ΠΚ, 2011, 228-229.

787. Έτσι ο *Φυτράκης Ε.* σε *Παρασκευόπουλου-Φυτράκη*, Αξιόποινες σεξουαλικές πράξεις, Άρθρα 336-353 ΠΚ, 2011, 228-229.

Παρόλ' αυτά, το παραπάνω επιχείρημα δεν είναι ίσως επαρκές για να δικαιολογήσει την ποινικοποίηση εξαιρετικών περιπτώσεων όπου φαίνεται (από πρώτη ματιά τουλάχιστον) ότι δεν έχει συντελεστεί κάποια προσβολή των παραπάνω έννομων αγαθών του ανηλικού, όπως στο παράδειγμα ενός ανηλικού 17 ετών που μπορεί να συναινεί στην τέλεση μιας ασελγούς πράξης όσο και στην αποτύπωσή της και με την πρόσθετη προϋπόθεση ότι δεν υφίσταται δυνατότητα διάδοσης του υλικού ούτε και σκοπός διακίνησής του από τα συμμετέχοντα στην πράξη μέρη. Αυτήν ακριβώς την ανάγκη «αποχής» του ποινικού δικαίου από την τιμώρηση ανάλογων πράξεων διαπίστωσε εξάλλου και η Ευρωπαϊκή Ένωση με την πρόβλεψη δυνατότητας εξαίρεσης από το αξιόποιο στις περιπτώσεις κατοχής, απόκτησης ή παραγωγής παιδοπορνογραφικού υλικού: α) όταν το παιδί που εμφανίζεται σε αυτό το υλικό έχει φθάσει σε ηλικία σεξουαλικής συναίνεσης και έχει δώσει την έγκυρη συναίνεσή του για την παραγωγή και κατοχή του συγκεκριμένου υλικού, β) το οποίο πρόκειται να χρησιμοποιηθεί για ίδια και μόνο χρήση από τα συγκεκριμένα πρόσωπα, και γ) εφόσον οι πράξεις δεν εμπεριείχαν σε καμία περίπτωση κακοποίηση του αναπαιστώμενου παιδιού (άρ. 8 παρ. 3 της Οδηγίας 2011/93/ΕΕ). Έτσι, αντιλαμβάνεται κανείς ότι η ηλικία των 18 ετών (η οποία προβλέπεται, όπως είδαμε, και από την πρόσφατη Οδηγία της Ε.Ε. ως όριο ανηλικότητας / άρ. 2 εδ. α) δεν μπορεί παρά να συνοδεύεται συμπληρωματικά και από τον ορισμό της ηλικίας σεξουαλικής συναίνεσης (στα πρότυπα της Οδηγίας, βλ. άρ. 2 εδ. β), ούτως ώστε να αποφεύγεται η όμοια αντιμετώπιση ανόμοιων περιπτώσεων.

1.1.1.2. Το είδος της εμφάνισης (αναπαράσταση ή αποτύπωση)

Το πρώτο ερώτημα στο οποίο οφείλει να απαντήσει κανείς συναρτάται με το είδος της εμφάνισης του παιδοπορνογραφικού υλικού, αφού σύμφωνα με την γραμματική ερμηνεία της διάταξης, υλικό παιδικής πορνογραφίας συνιστά η «*αναπαράσταση ή η πραγματική ή εικονική αποτύπωση*». Το αρχικό δίπολο, επομένως, αφορά στις έννοιες αναπαράσταση ή αποτύπωση.

Ι. Ξεκινώντας αντίστροφα, από την έννοια της αποτύπωσης, παρατηρούμε τα εξής: ο όρος **αποτύπωση** είναι συνώνυμος με την απεικόνιση⁷⁸⁸, ενώ παράπερα η αποτύπωση νοηματοδοτείται ορθότερα μέσω της σύνδεσής της με κάποιον φορέα, γεγονός που συνάγεται τόσο από τη σημασία του ρήματος αποτυπώνω⁷⁸⁹ όσο και από τη σύγκριση της διάταξης της παρ. 3 του άρ. 348Α ΠΚ με τη διάταξη του άρ. 370 Α παρ. 2 ΠΚ, όπου επίσης χρησιμοποιείται ο ίδιος

788. Αποτύπωση = απεικόνιση, βλ. Γεωργοπαπαδάκου Α., Το μεγάλο λεξικό της νεοελληνικής γλώσσας, 1984, 168, 169.

789. Αποτυπώνω= περνώ πάνω σε ορισμένη ύλη με πίεση το απεικόνισμα ορισμένου πρότυπου, απεικονίζω με πίεση κάτι πάνω σε κάτι άλλο, βλ. Τεγόπουλο-Φυτράκη, Ελληνικό Λεξικό, 1993, 101.

όρος (μετά την τροποποίηση που επέφερε ο Ν 3674/2008⁷⁹⁰). Παρατηρούμε, λοιπόν, ότι και στη διάταξη εκείνη, όπως και στην εξεταζόμενη της παρ. 3 του άρ. 348Α ΠΚ (βλ. «*αποτύπωση σε ηλεκτρονικό ή άλλο υλικό φορέα*»), η «*αποτύπωση*» συνοδεύεται λεκτικά από την έννοια του φορέα -ο οποίος έχει κριθεί ότι μπορεί να είναι μία βιντεοταινία⁷⁹¹, μία μαγνητοταινία⁷⁹², μία κάμερα κλειστού κυκλώματος⁷⁹³ ή ένα έγγραφο⁷⁹⁴.

Εξάλλου, σύμφωνα με την εξεταζόμενη διάταξη η αποτύπωση μπορεί επιπλέον να είναι «*πραγματική ή εικονική*» με την έννοια ότι «*η εμφάνιση της εικόνας ανηλικού μπορεί να συνδέεται με την πραγματικότητα ή να είναι απολύτως φανταστική (να μη συνδέεται δηλ με πραγματικούς ανθρώπους ή με πραγματικές συμπεριφορές)*»⁷⁹⁵. Για το συγκεκριμένο ζήτημα, άλλωστε, έχει ήδη προηγηθεί ανάλυση με έμφαση όχι τόσο σε αυτή καθαυτή την ποινικοποίηση των εικονικών αποτυπώσεων αλλά στον απλουστευτικό -και γι' αυτό ιδιαίζοντως αυστηρό- τρόπο με τον οποίο οι τελευταίες εντάχθηκαν στον ορισμό του παιδοπορνογραφικού υλικού χωρίς καμία περαιτέρω διάκριση. Γι' αυτό το λόγο, εξάλλου, επιχειρήθηκε και η πενταμερής διάκρισή τους⁷⁹⁶, ούτως ώστε

790. Σύμφωνα με την παρ. 2 του άρ. 370 Α ΠΚ «*Όποιος αθέμιτα παρακολουθεί με ειδικά τεχνικά μέσα ή αποτυπώνει σε υλικό φορέα προφορική συνομιλία μεταξύ τρίτων ή αποτυπώνει σε υλικό φορέα μη δημόσια πράξη άλλου, τιμωρείται με Κάθειρξη μέχρι δέκα ετών. Με την ίδια ποινή τιμωρείται η πράξη του προηγούμενου εδαφίου και όταν ο δράστης αποτυπώσει σε υλικό φορέα το περιεχόμενο της συνομιλίας του με άλλον χωρίς τη ρητή συναίνεση του τελευταίου*».

791. Βλ. Σατλάνη Χ., Σκέψεις προς αποσαφήνιση του επιτρεπτού ή μη της αξιοποίησης της μαγνητοταινίας ή της βιντεοταινίας ως αποδεικτικού μέσου (με αφορμή την απόφαση του Αρείου Πάγου υπ' αριθ. 53/2010), ΠοινΔικ 2012,626 επ.

792. Βλ. ΑΠ 1060/1997 ΝοΒ 1998,549.

793. Βλ. ΠλημΣάμου 634/2012 Αρμ 2013,116.

794. Βλ. ενδεικτικά ΜΠρΠειραιά 1121/2013 (σε περίπτωση χρησιμοποίησης παρανόμως κτηθέντων αποδεικτικών μέσων όπου αναφέρεται ότι «*τα γραπτά μηνύματα αποτυπώθηκαν σε έγγραφα*»), Δ/νη 2013,1468.

795. Βλ. Παρασκευόπουλο/Φυτράκη, ό.π.

796. Βλ. παραπάνω στο Β μέρος (Έννομο Αγαθό), την πενταμερή διάκριση που συνοπτικά περιλαμβάνει: 1) μη ρεαλιστικές εικόνες ανηλικών, 2) ρεαλιστικές εικόνες ανηλικών που προήλθαν από αλλοίωση μέσω ειδικών προγραμμάτων τουλάχιστον μίας εικόνας πραγματικού ανηλικού ώστε να προκύπτουν: α) εικόνες στις οποίες δε διακρίνεται η ταυτότητα του υπαρκτού ανηλικού μετά την ολοσχερή ψηφιακή αλλοίωσή της, ή β) εικόνες στις οποίες διακρίνεται το πρόσωπο υπαρκτού ανηλικού, αν και το σύνολο δεν ανήκουν στον ίδιο, συνιστώντας ουσιαστικά ένα φανταστικό ον, 3) ρεαλιστικές εικόνες ανηλικών, οι οποίες κατασκευάστηκαν από εικόνες ενός ή περισσότερων αληθινών ενηλικών: α) είτε με τους παραπάνω τρόπους, β) είτε μέσω απλής επέμβασης σε πορνογραφικό υλικό ενηλικών, ώστε ο αποτυπώμενος ενήλικος να μοιάζει πολύ νεότερος - ανήλικος, 4) ρεαλιστικές εικόνες ανηλικών, κατασκευασμένες εξ υπαρχής ψηφιακά και χωρίς την χρησιμοποίηση κανενός φυσικού προσώπου, με τέτοιο τρόπο ούτως ώστε να προκύπτουν οντότητες ψηφιακές οι

η απαξία τους να οριστεί με βάση τη συγκεκριμένη προσβολή που αντιστοιχεί στην κάθε μία. Είναι, επίσης, σαφές ότι οι εικονικές αποτυπώσεις, όπως και οι πραγματικές, μπορούν σύμφωνα με το γράμμα του νόμου να περιέχουν τόσο τα γεννητικά όργανα του ανηλίκου όσο και το σώμα εν γένει αυτού κατά τρόπο που πάντως προδήλως προκαλεί γενετήσια διέγερση (π.χ. ηλεκτρονικά τροποποιημένο προκλητικά γυμνό σώμα ενηλίκου σε κεφάλι ανηλίκου), όσο και ασελή πράξη διενεργηθείσα από ή με ανήλικο. Η ασελής αυτή πράξη μπορεί να είναι με τη σειρά της πραγματική ή εικονική, με την έννοια της δεύτερης αυτής εικονικότητας να ταυτίζεται με την προσποίηση ασελγούς πράξης.

II. Από την άλλη πλευρά ως αναπαράσταση νοείται η πιστή απεικόνιση⁷⁹⁷ ή μίμηση πράγματος, γεγονότος ή κατάστασης με λόγο, εικόνα, κίνηση κ.λπ.⁷⁹⁸, άλλως κάθε παρουσίαση της πραγματικότητας κατά τρόπο που αποτελεί μίμηση αυτής⁷⁹⁹. Ως προς την αντικατάσταση της έννοιας της «περιγραφής» από αυτή της «αναπαράστασης» με το Ν 3625/2007 θα λέγαμε μάλλον ότι αυτή έγινε προκειμένου να αποκλειστούν από το περιεχόμενο του παιδοπορνογραφικού υλικού παρουσιάσεις οι οποίες δεν περιλάμβαναν οπτική απεικόνιση⁸⁰⁰. Αντίθετα, η χρησιμοποιούμενη με το προηγούμενο καθεστώς έννοια της «περιγραφής» ερμηνευόταν και ως η «αποτύπωση διά λέξεων, σχημάτων ή άλλων ισοδύναμων τρόπων μετάδοσης του νοήματος μέσω των χαρακτηριστικών, προσώπου, σώματος, κατάστασης, γεγονότος κ.λπ., ώστε να μπορεί κάποιος να σχηματίσει μια παράσταση περί του σώματος του ανηλίκου ή της ασελγούς πράξης που ενεργείται από ή με ανήλικο⁸⁰¹».

Επομένως, η έννοια της περιγραφής παρέπεμπε στη λεκτική περιγραφή (οπότε ως παιδική πορνογραφία εννοούταν -ανεξαρτήτως προβολής ισχυρι-

οποίες εμφανίζουν τα σωματικά χαρακτηριστικά, 5) πραγματικές εικόνες - αποτυπώσεις υπαρκτού ενήλικου προσώπου που εμφανίζεται, παρουσιάζεται, δίνει την εντύπωση ότι είναι ανήλικο.

797. Για την έννοια της απεικόνισης ή της αναπαράστασης όπως επιλέχθηκε από άλλα δίκαια προκειμένου να προσδιοριστεί το αξιόποινο της παιδικής πορνογραφίας βλ. Clough J., Principles of Cybercrime, 2010, 265 επ.

798. Βλ. Τεγόπουλο/Φυτράκη, Ελληνικό Λεξικό, 1993, 51, Γεωργοπαπαδάκου Α., Το μεγάλο λεξικό της νεοελληνικής γλώσσας, 1984, 105.

799. Η έννοια της «αναπαράστασης» συναντάται για πρώτη φορά σε σχετικά νομικά κείμενα στο άρθρο 2 c του Προαιρετικού Πρωτοκόλλου στη Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για τα δικαιώματα των παιδιών.

800. Αντίθετα ο Φυτράκης θεωρεί ότι η έννοια της αναπαράστασης περιλαμβάνει και αυτήν της περιγραφής, σε Παρασκευόπουλου/Φυτράκη, Αξιόποινες σεξουαλικές πράξεις, Άρθρα 336-353 ΠΚ, 2011, 291. Βλ. επίσης και Gillespie A., Legal definitions of child pornography, Journal of Sexual Aggression, 16:1, 19-31 (24) όπου, βάσει του συγγραφέα, στις αναπαραστάσεις εντάσσονται οι οπτικές, γραπτές και ακουστικές αναπαραστάσεις.

801. Έτσι σε ΙΜΔΑ, (Επιμέλεια Κιούπη), ό.π., 58.

μού περί τέχνης- και ένα μη εικονογραφημένο βιβλίο, όπως για παράδειγμα η «Λολίτα» του Νταμπόκοφ ή «Ο θάνατος στη Βενετία» του Τόμας Μαν⁸⁰²) ή και ως ακουστική περιγραφή (συμπεριλαμβάνοντας στην έννοια και ηχητικές παρουσιάσεις ή τηλεφωνικές συνομιλίες χωρίς οπτικό ερέθισμα). Αντίθετα, ο όρος «αναπαράσταση» (ως ενέργεια ή αποτέλεσμα του αναπαριστάνω) συνδυάζεται κατεξοχήν με τα επίθετα θεατρικός ή κινηματογραφικός⁸⁰³ και συνεπάγεται την παράσταση ενός αντικειμένου ή μίας κατάστασης σαν αληθινού/ής. Στην περίπτωση της παιδικής πορνογραφίας, ωστόσο, η «αναπαράσταση» αντιδιαστέλλεται από την «αποτύπωση» στο σκέλος της στατικότητας. Με άλλα λόγια, η αποτύπωση μπορεί να αφορά σε εικόνες ή φωτογραφίες (στατικές) με παιδοπορνογραφικό υλικό αλλά η αναπαράσταση συνδέεται με κίνηση⁸⁰⁴ (για παράδειγμα στην περίπτωση ενός video το οποίο περιέχει μία ασελγή πράξη ή το σώμα του ανηλίκου σε κίνηση και το οποίο επιθυμώ να παίζεται ξανά και ξανά στην οθόνη μου). Η αναπαραγωγή του video συνιστά, επομένως, αναπαράσταση του παιδοπορνογραφικού υλικού.

Παρά την παραπάνω οριοθέτηση, φαίνεται ωστόσο ότι οι επιλεχθέντες όροι δε νοηματοδοτούν σαφώς το περιεχόμενο του παιδοπορνογραφικού υλικού. Έτσι, αναρωτιέται κανείς πώς μπορεί άραγε να αναπαραστήσει τα γεννητικά όργανα του παιδιού χωρίς παράλληλα να τα αποτυπώσει σε υλικό φορέα; Ή καλύτερα, μπορεί να υπάρξει αναπαράσταση γεννητικών οργάνων του ανηλίκου που να μην αποτελεί αποτύπωση ή παράσταση αυτών; Στην πραγματικότητα η συγκεκριμένη ασάφεια δημιουργείται από δύο λόγους: αφενός γιατί οι δύο όροι αφορούν διαφορετικές προβληματικές (η αποτύπωση τίθεται προκειμένου να τονιστεί η καταγραφή σε κάποιο φορέα ενώ η αναπαράσταση ούτως ώστε να αποδοθεί η έννοια της αναπαραγωγής) και αφετέρου γιατί η συντακτική παράθεση των δύο όρων κατά τρόπο που ο κάθε ένας να αντιστοιχεί τόσο στην ασελγή πράξη όσο και στα γεννητικά όργανα ή το σώμα εν γένει του ανηλίκου είναι ατυχής.

802. Αντίθετα ο *Μαργαρίτης Μ.* σε ΠΚ, 2009, 951-952, περιλαμβάνει στην έννοια του πορνογραφικού υλικού όπως ισχύει σήμερα και γραπτά κείμενα - για τα οποία βέβαια επιφυλάσσει άρση του αδικού λόγω της καλλιτεχνικής τους αξίας αφ' ης στιγμής ανήκουν στα αριστουργήματα της παγκόσμιας λογοτεχνίας.

803. Αναπαράσταση: θεατρική ή κινηματογραφική παράσταση ενός γεγονότος, έτσι όπως έγινε ή γινόταν σε κάποια χρονική στιγμή ή περίοδο: ~ της πορείας του Χριστού προς το Γολγοθά. ~ του Βλάχικου γάμου. || ~ του εγκλήματος, εικονική επανάληψη του από το δράστη στον ίδιο χώρο και μπροστά στα αρμόδια αστυνομικά και δικαστικά όργανα. Βλ. http://www.greek-language.gr/greekLang/modern_greek/tools/lexica/triantafyllides/search.html?lq=%CE%B1%CE%BD%CE%B1%CF%80%CE%B1%CF%81%CE%AC%CF%83%CF%84%CE%B1%CF%83%CE%B7&dq=.

804. Βλ. *Jolly M.*, The epistemology of pornography: Between images and acts, *Women: A Cultural Review*, 1992, 3:2, 167-180.

III. Ξεχωριστή άλλωστε είναι η έννοια της «*παράστασης*», όπως αυτή εμφανίζεται για πρώτη φορά στο νεοεισαχθέν με το Ν 4267/2014 άρθρο 348Γ ΠΚ («*πορνογραφικές παραστάσεις ανηλίκων*»), κατά τα πρότυπα της Οδηγίας 2011/93/Ε.Ε. Η τελευταία οριοθετεί εννοιολογικά τις «*πορνογραφικές παραστάσεις*» και θέτει στο επίκεντρο της έννοιας αυτών την οργανωμένη απευθείας έκθεση ανηλίκων (είτε σε ζωντανή ->live-> παράσταση είτε διά των σύγχρονων μέσων επικοινωνίας- όπως «skype»), η οποία είναι προορισμένη πάντως για ακροατήριο, όπως επισημαίνεται άλλωστε και στην αιτιολογική έκθεση του νόμου. Έτσι, αν και το περιεχόμενο της πορνογραφικής παράστασης συμπίπτει ουσιαστικά με το περιεχόμενο της αποτύπωσης/αναπαράστασης υλικού παιδικής πορνογραφίας (: προβολή είτε ανηλίκου που επιδίδεται σε πράξεις γενετήσιου χαρακτήρα, πραγματικές ή εικονικές, είτε των γεννητικών οργάνων ή του σώματος αυτού με τρόπο που να προκαλεί γενετήσια διέγερση) οι αντιδιαστελόμενες έννοιες φαίνεται να αλληλοαποκλείονται. Σ' αυτό το συμπέρασμα οδηγεί και η τελεολογική ερμηνεία της διάταξης βάσει της αιτιολογικής έκθεσης (άρ. 10) όπου διευκρινίζεται ότι «*στην έννοια της οργανωμένης έκθεσης είναι προφανές ότι εμπίπτει η απευθείας έκθεση του ανηλίκου, η οποία μπορεί να γίνεται είτε ενώπιον κοινού και χωρίς τη χρήση της προαναφερόμενης τεχνολογίας, είτε μέσω της τεχνολογίας αυτής με απευθείας μετάδοση*⁸⁰⁵ που δεν αποτυπώνεται σε υλικό φορέα (οπότε και θα συνιστούσε υλικό παιδικής πορνογραφίας)».

IV. Από τις παραπάνω επισημάνσεις καθώς και από τις αντιστοιχίες που προκύπτουν από το σχετικό πίνακα αντιλαμβανόμαστε την άνευ λόγου εκτεταμένη νομοθετική επιλογή την στιγμή που η απλότητα του ορισμού θα εξασφάλιζε και μεγαλύτερη σαφήνιά του. Έτσι:

– Η επιλογή της λέξης «*αναπαράσταση*» προκειμένου να αντικαταστήσει την «*περιγραφή*» ήταν μάλλον αρχικά ατυχής, καθώς η τελευταία είναι έννοια ειδικότερη της πρώτης, νοούμενη ως «*η αφήγηση, εξιστόρηση, αναπαράσταση με λόγια (περιγράφω = αναπαριστάνω με γραπτό ή προφορικό λόγο*⁸⁰⁶)» και επομένως εύκολα θα μπορούσε κανείς να αντιτάξει ότι την περιλαμβάνει⁸⁰⁷ (η αναπαράσταση την περιγραφή), γεγονός που θα είχε ως αποτέλεσμα τη διείρυνση του αξιοποιίνου.

805. Χωρίς πάντως να απαιτείται οποιουδήποτε είδους άμεση προσωπική επικοινωνία του εκτιθέμενου ανηλίκου με τους θεατές ή των θεατών μεταξύ τους (βλ. και σημ. 8 του προοιμίου της Οδηγίας 2011/93/ΕΕ).

806. Βλ. Τεγόπουλο/Φυτράκη, ό.π., 593, Γεωργοπαπαδάκου, ό.π., 762.

807. Έτσι Φυτράκης, ό.π. σε Παρασκευόπουλου/Φυτράκη, Αξιόποιινες σεξουαλικές πράξεις, Άρθρα 336-353 ΠΚ, 2011, 291.

ISBN: 978-960-562-530-6

15658